

Här är det ovanliga, det exotiska, inte okänt längre

– Min roll är så mycket bredare än den vanliga lärarrollen. Här är jag också pappa för eleverna. Elevunderlaget här är mycket mera sammansatt än i de flesta andra skolor och den sociala sidan har stor betydelse.

Rolf Johannessen är mellanstadielärare på Kryddgårdsskolan i Malmö. Den ligger i Rosengård, ett bostadsområde som ännu drygt tjugo år efter att det byggdes har kvar stämpeln problemområde. I det kraftigt bostadssegregerade Malmö går den stämpeln inte så lätt att tvätta bort. Rosengård kom till i det så kallade miljonprogrammet på 60- och 70-talet, då det gällde att snabbproducera mängder av bostäder, inte minst för att möta en förväntad ökad efterfrågan från ett expanderande näringsliv. Här ligger nu de höga hyreskasernerna tätt inpå varandra i två avdelningar, brutalt avskurna av en tvåfilig motorled och ett köpcentrum ovanpå, som en stor hatt ovanför trafiken.

Under åren har det gjorts många försök till ansiktslyftningar i Rosengård. Sociala myndigheter, fritidsförvaltning och bostadsföretagen har i olika projekt tillsammans med hyresgäster försökt hitta lösningar. Gårdarna mellan husen har gjorts mjukare och roligare att leka på, lägenheter i bottenplan har fått små trädgårdar, fritidslokaler har inrättats.

I Rosengård bor omkring 22 000 människor, lika många som i en medelstor svensk kommun. Här finns två rektorsområden och fyra skolor. Ingen annanstans i Malmö bor så många invandrare och ingen annanstans finns ett så högt socialbidragsberoende. I vissa delområden här är över 50 procent beroende av socialbidrag. I Malmö som helhet är var femte invånare av utländsk härkomst, medan det i Rosengård finns områden där hela två tredjedelar av befolkningen har invandrarbakgrund.

Kryddgårdsskolan är en låg- och mellanstadieskola som ligger invid randen av "kinesiska muren", en lång rad sammanbyggda höghus som bildar Rosengårds gräns österut. Skolan består av flera byggnader i ett plan och har stora grönområden mellan sig och de närmast liggande höghusen.

På skolgården finns många lekredskap, bland annat ett stort spännande torn, som barn i tidigare årskurser själva byggt tillsammans med Rolf och en annan lärare. Hit kommer ofta tidigare elever på besök och visar sina sambor och barn vad de var med om att bygga när de gick i skolan.

– Får man vara med om att bygga upp så river man inte ner, säger Rolf, och det

– Här har vi redan på lågstadiet lagt grunden för en vi-känsla.

verkar kunna gälla som ett ledmotiv för undervisningen på Kryddgårdsskolan. Här går elever från 40 olika nationer och på den här skolan finns det ingen förstörelse.

Personalen arbetar i arbetslag och undervisar över klassgränserna. Hemspråkslärarna deltar i samarbetet som en viktig resurs.

Rolf Johannessen är 41 år och blev färdig lärare 1972. Han har arbetat på Kryddgårdsskolan sedan 1973, när Rosengård var nytt, och han trivs mycket bra. Men det var jobbigt den första tiden, berättar han.

Han har vuxit upp i ett villasamhälle utanför Göteborg, i en idyll utan sociala problem. Inte heller under utbildningen fick han någon förberedelse för problematiska sociala miljöer, svårigheter som kunde uppstå i möten mellan människor av olika kulturer; säkert delvis därför att invandring och flyktningmottagning var tämligen okända begrepp i 50- och 60-talets Sverige. Han var således inte särskilt väl förberedd för den verklighet som skulle möta honom när han kom till Kryddgårdsskolan i Malmö.

Här träffade han barn som blev slagna hemma, barn som blivit utslängda av föräldrarna och fått tillbringa natten i en trappuppgång. Kontrasten var enorm mot hans egen uppväxt och mot vad han fått lära i sin utbildning.

Rolf berättar att han tog illa vid sig i början. Han mådde dåligt och kunde inte sova i känslorna. Särskilt en upplevelse berörde honom djupt. Det var en flicka som var båtflyktning från Vietnam. Varenda gång hon fick syn på Rolf började hon skrika och gråta. Han förstod att någon hemsk tidigare upplevelse aktiverades när hon såg honom. Så småningom fick de kontakt med hjälp av hemspråksläraren. Det framkom att den flyktningbåt som flickan och hennes familj hade lyckats köpa sig en plats på, under sin färd tre gånger hade råkat ut för överfall av pirater. Första gången rånades de på alla värdesaker, andra gången våldtogs kvinnorna och vid det tredje överfallet mördades många av männen. En av piraterna liknade Rolf.

Rolf kom snart den här flickan väldigt nära. Han var hennes lärare i tre år och blev många gånger hembjuden i hennes familj.

Rolf betonar hur viktigt det är att man är känslig för de ofta oerhört svåra upplevelser som flyktningbarn kan ha gått igenom innan de kommit till Sverige. Inte minst därför är samarbetet med hemspråkslärarna oundgängligt.

I Rolfs klass kommer barnen från tio nationer. För övrigt är deras familjesituation blandad och inte nödvändigtvis mera problematisk än i andra skolor. Men han tror att boendemiljön på Rosengård skapar aggressivitet hos många barn.

Den fysiska miljön påverkar den sociala. På Kryddgårdsskolan arbetar man därför mycket på att bygga upp en vi-känsla. Skolan ska vara ett andra hem och det ska vara

ett vackert hem. Elever och personal arbetar för samma mål, säger han: barnen ska må bra och få en trygg start i livet. Elevdemokrati är viktigt. Det är en träning för livet att få vara med och fatta beslut tidigt. Det får barnen lära sig i en demokratisk process, till exempel i klassrådet. De lär sig votera, fatta beslut, och de lär sig att varje person är viktig i en demokrati.

Om det någon gång skulle inträffa skadegörelse, avlägsnas spåren innan barnen hinner se något av det. Ju mer av skadegörelse barnen får se, desto mera nedbrytande är det för dem. Skadegörelse föder hopplöshet. Därför får det första strecket inte finnas är Kryddgårdsskolans filosofi.

Elever vill och elever kan. Som lärare måste man också själv vara inställd på att utvecklas. Man måste vara mottaglig för impulser och inte stagnera. När man känner att man utvecklas så vågar man mer. För att arbeta i en miljö som denna behöver man också bra pedagogiska ledare, som driver framåt. Och det anser Rolf att man har på Kryddgårdsskolan. Här finns en kunnig och lyhörd personal.

De flesta lärarna på skolan är i samma ålder och umgås också privat. Tillsammans med åtta lärare har Rolf bildat ett rockband, som spelar för eleverna ibland. Det har blivit mycket uppskattat och nu är det fem pojkar i Rolfs klass som vill sätta igång och spela själva.

– Det känns fint om man kan grunda ett intresse som finns kvar hos dem när de sedan kommer upp i de kritiska åren.

Rolf menar också att Rosengård som område har utvecklats positivt. På 70-talets mitt talades det bara om de sociala problemen här, den dåliga miljön. Det har blivit mycket bättre på senare år.

– Visst finns det skilda synsätt. Vi får lära oss var farorna ligger – och där är hemspråklärarna en viktig resurs. Men också barnen själva, och deras föräldrar. De är ju levande läromedel.

Som levande läromedel används de också i undervisningen. Ingen kan som barnen och deras föräldrar berätta om seder och bruk i olika delar av världen.

– Det är vår uppgift att ta tillvara deras erfarenheter. De är en rikedom – och det vore en stor miss om vi inte utnyttjade den.

Ibland har man internationella aftnar på skolan. Då har det till exempel bjudits på bröd från 40 olika nationer – bara det en upplevelse, berättar Rolf. Skolan har en viktig uppgift att skapa förståelse mellan olika kulturer, anser han, och ser ingen fara i det mångkulturella samhället.

– Här finns plats för alla kulturer.

Inte heller upplever han att svenskheten skulle vara hotad i den moderna inter-

nationaliserade svenska skolan.

– Vi måste förstås värna om våra svenska traditioner och vi måste få lov att känna stolthet över vårt land. Det finns utrymme för det också. Och han menar att det är en mänsklig rättighet att få ha sitt språk och sina traditioner, för svenskar lika väl som för människor från andra kulturer.

Barnen på Kryddgårdsskolan är bättre rustade än barn på mera utpräglat "svenska" skolor att möta konflikter i samhället på grund av kultur, språk och ras, tror han. Han har sett hur utomordentligt bra barn klarar att leva med varandra trots synbara olikheter. Hotbilderna målas upp av människor som inte har levt i mångkulturella miljöer, som skräms av det okända. Här är det ovanliga, det exotiska, inte okänt längre.

Hösten 1991 utökades Kryddgårdsskolan med högstadium. Rolf tror inte att det kommer att innebära någon försämring av den goda atmosfären på skolan.

– Här har vi redan på lågstadiet lagt grunden för en vi-känsla.

Som ett uttryck för den goda atmosfären berättar Rolf att man här firar skolstarten mycket mer än skolavslutningen. Varje läsår börjar med en fest.

Att vara lärare på Kryddgårdsskolan fordrar mycket engagemang utöver det pedagogiska, säger Rolf.

– Ska jag kunna ge allt – och det måste jag – så behöver jag kunna ladda mina batterier, som han uttrycker det. Därför bor han med sin familj långt utanför Rosengård, i ett hus på landet. Där laddar han sina batterier. Vid kanten av en åker.

I.C.